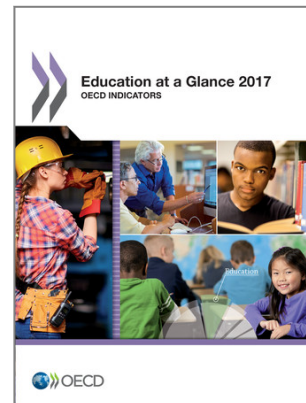

OECD *Multilingual Summaries*

Education at a Glance 2017

OECD Indicators

Summary in Slovak

Celý dokument si môžete prečítať na: 10.1787/eag-2017-en

Prehľad o vzdelávaní 2017

Ukazovatele OECD

Zhrnutie v slovenčine

Najlepšie vyhliadky na zamestnanie majú absolventi vedeckých odborov, hoci to neplatí všeobecne

Vo väčšine krajín OECD sú medzi dospelými najrozšírenejšie akademické tituly v odbore obchodu, administratívy alebo práva. V krajinách OECD má vysokoškolský diplom v jednom z týchto troch študijných odborov priemerne 23 % vysokoškolsky vzdelaných osôb vo veku 25 – 64 rokov na rozdiel od 5 % v oblasti prírodných vied, štatistiky a matematiky, 4 % v oblasti informačných a komunikačných technológií a 17 % v oblasti strojárstva, spracovateľského priemyslu a stavebníctva. Tento podiel je podobný medzi novými účastníkmi terciárneho vzdelávania, z čoho vyplýva, že záujem o tieto odbory je stále stabilný.

Záujem o vedu, technológiu, inžinierstvo a matematiku (STEM) však s vyššou úrovňou vzdelávania narastá, pričom v roku 2015 doktorandské štúdium v týchto oblastiach absolvovalo takmer dvojnásobné množstvo študentov v porovnaní s bakalárskym štúdiom. Tieto odbory uprednostňujú aj medzinárodní študenti terciárneho vzdelávania. Najvyšší podiel medzinárodných študentov, takmer jedna tretina študujúcich v krajinách OECD, sa venuje nejakému vedeckému odboru.

Záujem o technické odbory je vyšší v prípade vyššieho sekundárneho odborného vzdelávania než na terciárnom stupni, pretože tieto programy majú silné väzby na priemyselný sektor. Približne jedna tretina študentov absolvuje programy vyššieho sekundárneho odborného vzdelávania s diplomom v strojárstve, spracovateľskom priemysle a stavebníctve – čo je viac než dvojnásobný podiel študentov na terciárnom stupni.

Oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky majú aj výhodu vyššej miery zamestnanosti odrážajúcej požiadavky spoločnosti čoraz viac poháňanej inováciami: absolventi informačných a komunikačných technológií môžu očakávať, že ich miera zamestnanosti je o 7 percentuálnych bodov vyššia ako miera absolventov spoločenských a humanitných vied alebo študentov sociológie, žurnalistiky a informatiky. Miera zamestnanosti v prípade vedeckých odborov však nie je rovnaká: je pravdepodobnejšie, že miera zamestnanosti absolventov prírodných vied, matematiky a štatistiky bude podobná ako v prípade absolventov spoločenských a humanitných vied – v oboch prípadoch bude nižšia než miera zamestnanosti absolventov technických odborov alebo odborníkov na IKT.

Rodová parita, pokiaľ ide o podiel absolventov, je pri niektorých študijných odboroch, najmä pri vyššom sekundárnom odbornom vzdelávaní, stále iba vzdialeným snom. Parita sa zlepšuje na terciárnom stupni, hoci ženy stále tvoria približne iba jednu štvrtinu nových študentov v odboroch strojárstva, spracovateľského priemyslu a stavebníctva. Na druhej strane tvoria takmer tri štvrtiny nových študentov v odboroch zdravotníctva a sociálnej starostlivosti. Rodová parita medzi novými študentmi bola takmer dosiahnutá v ďalších odboroch – napríklad v obchodnej administratíve a práve, prírodných vedách, matematike a štatistike.

Dospelí sú v súčasnosti vo všeobecnosti viac vzdelaní, niektorí však stále zaostávajú

Od roku 2000 majú pracovníci vo všetkých krajinách OECD a partnerských krajinách častejšie vysokú úroveň vzdelania. Kým v roku 2000 bolo najvyšším dosiahnutým vzdelaním väčšina mladých dospelých vyššie sekundárne vzdelanie, v súčasnosti má najväčší podiel dospelých vo veku 25 – 34 rokov vysokoškolský diplom. Vo väčšine krajín OECD a partnerských krajín sa v roku 2016 takisto znížil podiel mladých dospelých, ktorí nedosiahli vyššie sekundárne vzdelanie, a to v priemere na 16 % v krajinách OECD. Hoci viac dospelých dosahuje vzdelanie na úrovni vyššieho sekundárneho stupňa, problémom stále ostáva dokončenie programu. V krajinách, ktoré majú k dispozícii skutočné kohortové údaje, približne 25 % študentov, ktorí sa prihlásili na štúdium, toto štúdium nedokončilo do dvoch rokov od teoretického dátumu ukončenia študijného programu. V rámci tejto skupiny štyria z piatich študentov sa už nevzdeláva. Toto je kritická strata: miera nezamestnanosti mladých dospelých (vo veku 25 – 34 rokov), ktorí nedokončili vyššie sekundárne vzdelávanie, sa približuje 17 % na rozdiel od 9 % v prípade mladých dospelých, ktorí ho dokončili.

Dospelým s vysokoškolským diplomom sa ich investície do vzdelávania veľmi vypláca: pravdepodobnosť ich zamestnania je o 10 percentuálnych bodov vyššia a zarábajú v priemere o 56 % viac ako dospelí, ktorí dokončili iba vyššie sekundárne vzdelávanie. Takisto sa ako prví spamätajú v prípade hospodárskeho poklesu: miera zamestnanosti mladých dospelých s vysokoškolským diplomom sa vrátila na úroveň pred krízy, kým miera osôb, ktoré nedokončili vyššie sekundárne vzdelávanie, stále zaostáva. Dospelí s terciárne vzdelaním sú vystavení nižšiemu riziku, že budú trpieť depresiami, než ich menej vzdelaní rovesníci. Z týchto dôvodov sa mladí dospelí čoraz častejšie rozhodujú skôr pokračovať vo vzdelávaní, ktorým sa zvýši ich kvalifikácia, než aby po ukončení povinnej školskej dochádzky vstúpili priamo na trh práce. Medzi rokmi 2000 a 2016 sa podiel osôb vo veku 20 až 24 rokov, ktoré sa stále vzdelávali, zvýšil o 10 percentuálnych bodov v porovnaní s poklesom o 9 percentuálnych bodov v prípade osôb v rovnakom veku, ktoré boli zamestnané.

Celkové výdavky na terciárne vzdelávanie prekonal počet zapísaných študentov

Výdavky sa zvyšovali oveľa vyššou rýchlosťou než počet zapísaných študentov na všetkých stupňoch, najmä na terciárnom. Náklady na inštitúcie primárneho, sekundárneho a post-sekundárneho vzdelávania (nezahrňovaného do terciárneho) sa medzi rokmi 2010 až 2014 zvýšili o 4 %, hoci počet zápisov študentov sa v tomto období mierne znížil. Celkové náklady na inštitúcie vysokoškolského vzdelávania sa naproti tomu v rovnakom období zvýšili dvojnásobne v porovnaní s rýchlosťou rastu počtu študentov, v čom sa odzrkadľuje priorita, ktorú vysokoškolskému vzdelávaniu prikladá vláda a spoločnosť.

Hoci sa verejné výdavky na inštitúcie primárneho až terciárneho vzdelávania očividne zvyšujú, v priemere nestačili držať krok s nárastom HDP v krajinách OECD v rokoch 2010 až 2014. V rovnakom to viedlo k poklesu verejných výdavkov na vzdelávacie inštitúcie o 2 % HDP. Podobne sa v období rokov 2010 až 2014 v polovici krajín OECD znížil podiel verejných výdavkov na vzdelávanie od prvého stupňa po vysokoškolské vzdelávanie na celkových vládnych výdavkoch.

Podiel verejného financovania je významne vyšší v prípade povinnej školskej dochádzky než pre terciárne vzdelávanie. Hoci verejný sektor stále poskytuje 91 % finančných prostriedkov pre primárny, sekundárny a post-sekundárny stupeň vzdelávania (nezahrňovaný do terciárneho), pre terciárny stupeň poskytuje iba 70 % celkových výdavkov, čo znamená, že domácnosti musia zaplatiť zvyšok účtu. Podiel verejných financií na výdavkoch na vzdelávanie určených pre inštitúcie ostal medzi rokmi 2010 až 2014 na všetkých stupňoch vo všeobecnosti stabilný.

Zaostávajúce platy a starnúca pracovná sila trápia učiteľské povolanie

Učitelia sú oporou vzdelávacieho systému, no napriek tomu je toto povolanie čoraz menej príťažlivé pre mladých študentov a populácia učiteľov starne, a to najmä na vyšších stupňoch vzdelávania. V krajinách OECD bolo v roku 2015 33 % učiteľov na prvom a druhom stupni základných škôl vo veku

aspoň 50 rokov, čo v porovnaní s rokom 2005 predstavuje nárast o 3 percentuálne body. Okrem toho v tomto povolani stále z veľkej časti prevládajú ženy, ktoré tvoria v krajinách OECD v priemere sedem z desiatich učiteľov. Rodová parita sa však zlepšuje na vyšších stupňoch vzdelávania – hoci 97 % učiteľov v rámci predškolského vzdelávania sú ženy, na vysokoškolskom stupni ženy tvoria 43 % pedagógov.

Platy učiteľov sú nízke v porovnaní s inými zamestnancami na plný pracovný čas, ktorý majú podobné vzdelanie, čo predstavuje kľúčovú prekážku pre prilákanie mladých ľudí k učiteľstvu. Hoci sa platy zvyšujú so stupňom vzdelávania, na ktorom učelia pôsobia, stále sa ich mzdy pohybujú v rozpätí 78 až 94 % plátov zamestnancov na plný pracovný čas s terciárnym vzdelávaním. Hospodársky pokles v roku 2008 mal priamy vplyv na platy učiteľov, ktoré boli v niektorých krajinách zmrazené alebo došlo k ich zníženiu. V rokoch 2005 až 2015 sa v jednej tretine krajín a ekonomík s dostupnými údajmi reálna hodnota zákonných miezd učiteľov znížila.

Ďalšie zistenia

Z dôvodu nižších verejných investícií do vzdelávania v ranom detstve je podiel detí zapísaných na súkromné inštitúcie na tejto úrovni oveľa vyšší ako v rámci primárneho a sekundárneho vzdelávania.

Všeobecné študijné programy vyššieho sekundárneho vzdelávania sú viac obľúbené než programy odborného vzdelávania: 37 % osôb vo veku 15 až 19 rokov sa zapísalo na všeobecné študijné programy vyššieho sekundárneho vzdelávania v porovnaní s 25 % osôb, ktoré sa zapísali do programov odborného vzdelávania, i keď programy odborného vzdelávania tvoria silnú zložku vzdelávacieho systému mnohých krajín.

Finančná podpora pomáha vyrovnať záťaž, ktorú predstavujú poplatky za prijímacie konanie vyberané určitými inštitúciami vysokoškolského vzdelávania. Verejné pôžičky alebo štipendiá/granty využíva 75 % alebo viac študentov v Austrálii, Anglicku (Spojenom kráľovstve) a Spojených štátoch.

Systémy otvoreného prístupu do verejných a/alebo súkromných inštitúcií vysokoškolského vzdelávania sa nachádzajú vo viac ako polovici krajín a ekonomík s dostupnými údajmi. Vnútroštátne/ústredné skúšky organizované ku koncu vyššieho sekundárneho vzdelávania a prijímacie skúšky riadené inštitúciami vysokoškolského vzdelávania sú najviac využívané spôsoby prijímania do študijných programov prvého stupňa terciárneho vzdelávania.

© OECD

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

Kompletnú anglickú verziu si môžete prečítať v online knižnici OECD iLibrary!!

© OECD (2017), *Education at a Glance 2017: OECD Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/eag-2017-en